

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Advies van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting over het Wetsontwerp van 8 oktober 2018¹, waarvan titel 9 een vorderingsrecht ter verdediging van collectieve rechten plant in te voeren.

5 november 2018

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede heeft kennisgenomen van het voornemen van de federale regering om, ten gevolge van het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2013², artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met een lid, luidende:

“De vordering van een rechtspersoon die de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, is eveneens ontvankelijk onder de volgende voorwaarden:

- 1° dat zijn maatschappelijk doel van bijzondere aard is, onderscheiden van het algemeen belang;*
- 2° dat louter een collectief belang wordt nagestreefd;*
- 3° dat hij optreedt in rechte in het kader van zijn maatschappelijk doel, met het oog op de verdediging van een belang dat verband houdt met dat doel;*
- 4° dat hij op duurzame en effectieve wijze zijn maatschappelijk doel nastreeft.”.*

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede werd opgericht via een [Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten](#). De wetgevers hebben hierbij aan het Steunpunt tot bestrijding van armoede een mandaat van bescherming van mensenrechten toevertrouwd. Dit mandaat werd gegeven op basis van de vaststelling dat armoede *afbreuk doet aan de waardigheid en aan de gelijke en onvervreembare rechten voor alle personen* en van het gemeenschappelijk doel dat door de wetgevers werd vastgelegd, met name *het herstellen van de voorwaarden voor de menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens*. Vanuit dit oogpunt wenst het Steunpunt tot bestrijding van armoede dan ook graag zijn advies te geven bij de wetswijziging.

¹ [Wetsontwerp van 8 oktober 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en tot vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid](#), Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC 54 3303/001.

² GwH 10 oktober 2013, nr. 133/2013; Arrest en samenvatting te raadplegen op : http://www.armoedebestrijding.be/jur_gwh_20131010.htm .

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede is namelijk van oordeel dat het aannemen van dit wetsontwerp een belangrijke stap kan betekenen voor de verbetering van de toegang tot justitie voor mensen die zich in een situatie van armoede bevinden.

Mensen in armoedesituaties moeten immers talrijke obstakels, van heel verschillende aard, overwinnen om toegang te krijgen tot een rechter: de armsten onder hen zijn er vaak niet van bewust dat ze rechthebbende zijn, de kost heeft een impact op de beslissing om een actie te ondernemen bij justitie, ... Op deze manier ontsnappen bepaalde situaties of bepaalde beslissingen waarbij de meest kwetsbare mensen betrokken zijn aan elk juridisch beroep.

Daarom vraagt het Steunpunt tot bestrijding van armoede al sinds enkele jaren – naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof - aan de Regering om de nodige initiatieven te nemen opdat een wet met precisering van de voorwaarden waarbinnen een rechtsvordering uit collectief belang kan erkend worden, zou kunnen worden aangenomen.

Daar waar kwetsbare rechtzoekenden er niet in slagen een procedure te starten omwille van onder meer bovenvermelde redenen, zouden verenigingen die armoedebestrijding als statutair doel hebben deze rol kunnen opnemen. In het kader van het tweejaarlijkse Verslag 2014-2015³ heeft het Steunpunt tot bestrijding van armoede een deel van zijn overlegwerk gewijd aan de mogelijkheid van het invoeren van een dergelijk vorderingsrecht. Aanbeveling 11 van het hoofdstuk justitie van dit Verslag luidde: *“Uitwerken van een collectief vorderingsrecht voor verenigingen die armoedebestrijding tot statutair doel hebben. Een wetgevend initiatief nemen om te preciseren onder welke voorwaarden dergelijk vorderingsrecht kan worden toegekend aan verenigingen die als doel hebben om een einde te maken aan de schending van mensenrechten.”*

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede vraagt een kleine aanpassing van het wetsontwerp. In de memorie van toelichting wordt immers gesproken over de bescherming van de “fundamentele rechten”. In het wetsontwerp is er voorlopig enkel sprake van “fundamentele vrijheden”. Dit begrip is beperkter en kan mogelijks aanleiding geven tot discussie. Het Steunpunt tot bestrijding van armoede stelt daarom voor om in artikel 17 de desbetreffende zin aan te passen op volgende wijze: *“De vordering van een rechtspersoon die de bescherming beoogt van de **fundamentele rechten en vrijheden** zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, is eveneens ontvankelijk onder de volgende voorwaarden...”*

Verder hoopt het Steunpunt dat de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de voorgestelde bepalingen van dit wetsontwerp zullen goedkeuren en tegelijk in het parlementair debat ook expliciet aangeven dat deze bepalingen van toepassing kunnen zijn voor verenigingen die armoedebestrijding als statutair doel hebben – omdat strijden tegen armoede tegelijk het beschermen van mensenrechten is. Zo kunnen de bepalingen van het wetsontwerp ook een stap vooruit betekenen voor rechtzoekenden in situaties van armoede.

³ Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2015). [Publieke diensten en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks Verslag 2014-2015](#), Brussel, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, p. 31-34 en 39.